

Αίτησις Ι 'Ιουλίου 1910

173 / 79

Έκθεσις

Περί τῆς καταλληλοτέρας ζώνης συγκεν-
τρώσεως τοῦ Ἑλλ.στρατοῦ ἐν Θεσσαλίᾳ.

Ι. Ἡ ἐπιτελικὴ ὀπηρεσία τοῦ στρατοῦ ἐξέλεξε ζώνην συγκεντρώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐν Θεσσαλίᾳ τὴν περὶ Φάρσαλα καὶ Δεμερλῆ χώραν. Ἡ μικρὰ ἀπόστασις τῆς ζώνης ταύτης ἀπὸ τοῦ τμήματος τῶν συνόρων διὰ τοῦ ὁποῖου φαίνεται πιθανωτέρα ἢ ἐχθρική εἰσβολή, πρὸς τοῦτοις δὲ ἡ ἔλλειψις ἰσχυροῦ φυσικοῦ ἐμποδίου καλόπτοντος τὴν ζώνην συγκεντρώσεως, ἤγαγον τὴν ἐπιτελικὴν ὀπηρεσίαν τοῦ στρατοῦ εἰς τὸ νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν κάλυψιν τοῦ συγκεντρουμένου στρατοῦ διὰ τῆς Ι Μεραρχίας συναθροισομένης ἔμπροσθεν αὐτοῦ, εἰς τὰ περίχωρα τοῦ πεδίου Θωμαῖ.

Ἀλλ' ἐπειδὴ οὕτω ἐν τῇ χώρῃ ὑπάρχει σπουδαίου τὸ ἐδαφικὸν κώλυμα ἐφ' ὃ ἐστηριζομένη ἡ Ι Μεραρχία νὰ δυνηθῇ ν' ἀντι-στῆ κατὰ ὑπερτέρον δυνάμειν ἐπιζητήσῃ ἡ ἀνακλήρωσις τῆς ἐλλείψεως ταύτης διὰ τῆς ὀχυρωτικῆς.

2. Ἡ μελετήσασα τὴν ὀχύρωσιν ταύτην ἐπιτροπὴ ἤχθη εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὅπως ἐμποδισθῇ ἡ ὁπὸ τοῦ ἐχθροῦ κόκλωσις τῶν πτερόγων τῆς Μεραρχίας, ἥτις κόκλωσις καθίστατο διὰ τὸν ὑπισταθεν στρατὸν ἔτι ἐπικινδυνωθεστέρα ἕνεκα τῆς μικρᾶς σχετικῆς ἀποστάσεως τῆς Ι Μεραρχίας ἀπ' αὐτοῦ, ἔδει νὰ ἐπεκταθῶσιν αὐταὶ μέχρις ὃς ἐστηριχθῶσιν ἐπὶ ἰσχυρῶν φυσικῶν ἐμποδίων καὶ ὅη ἡ μὲν δεξιὰ εἰς Κορακόπετραν παρὰ τὴν δυτικὴν ἔξοδον τῶν τεμπῶν ἢ δὲ ἀριστερὰ εἰς Δοβροῦτζι. Οὕτω ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς ὀρισθείσης συγκεντρώσεως τῆς Ι Μεραρχίας παρὰ τὸ Θωμαῖ, ἐγένετο παραδεκτὴ, καὶ ὁπὸ τῆς ἐπιτελικῆς ὀπηρεσίας τοῦ στρατοῦ, ἀνάπτυξις αὐτῶν ἐπὶ τῆς γραμμῆς Κορακόπετρα-Προγεφύριον Λαρίσεως-Τουρσοῦνλαρ-Δοβροῦτζι.

Ἐπειδὴ δὲ, πλὴν τῶν ἄκρων, τὸ μέτωπον τῆς ζώνης ταύτης δὲν καλόπτεται ὑπὸ ἰσχυροῦ ἀμυντικοῦ ἐμποδίου, ἐμελετήθη ἰσχυρὰ ἐχθρῶσις αὐτοῦ, ἰδίᾳ τῶν μᾶλλον ἐκτεθειμένων τμημάτων του, ἦτοι τῆς παρὰ τῷ Τουρσοουλάρ περιοχῆς καὶ τοῦ Προγεφυρώματος Λαρίσης. Τὸ προγεφύρωμα τοῦτο ἐμελετήθη οὕτως ὥστε νὰ ἐξασφαλίζῃ τὴν κατοχὴν τῆς Λαρίσης καὶ νὰ καλόπται τὴν κόλιν ταύτην ἀπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ πυρός.

3. Δὲν δόναται τις νὰ παραγνωρίσῃ τὴν ἔμμεσον ἐπιρροὴν ἣν ἔσχεν ἡ μέριμνα περὶ τῆς τόχης τῆς πόλεως ταύτης ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἀναπτύξεως τῆς I Μεραρχίας. εἶναι πιθανώτατον ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη ἡ ἔμμεσον αὐτῆς δὲν ἐφαίνετο ἀναγκαία διὰ τὴν πρὸς προκάλυψιν τοῦ στρατοῦ ἐντολὴν τῆς I Μεραρχίας, θὰ προσετίθετο εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην καὶ ἡ ἔμμεσον τῆς Λαρίσης.

καὶ μὲν εἰς τὰς ἀρχικὰς προθέσεις τῆς ἐπιτολικῆς ὑπηρεσίας, ὅτε δὲν ἐφαίνετο ἀναγκαία ἡ τοιαύτη ἀνάπτυξις τῆς I Μεραρχίας, περιείχετο ἡ ἰδέα τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς Λαρίσης, ἐν τοῦτοις ὅμως εἶναι ζήτημα ἐὰν θὰ ἐλαμβάνετο τοιαύτη ὀριστικὴ ἀπόφασις. Ἐνδεχομένη κατάληξις τῆς Λαρίσης ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκστρατείας, ἢ καὶ καταστροφὴ ὑπὸ τοῦ πυρός του ἄνευ σοβαρᾶς ἀμόνης, θὰ εἶχε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὡς συνέπειαν ἐσωτερικᾶς πολιτικᾶς ἀνωμαλίας. Ἡ δὲ ἐξ αὐτῶν παρὰ τῷ στρατῷ ἐντόπυσις, ὡς καὶ ἡ ἐκ τῆς ἀπώλειας τῆς Λαρίσης, θὰ εἶχον ἐπιζήμιον ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ του καὶ συνεπῶς ἐπὶ τῆς μαχητικῆς αὐτοῦ ἀξίας.

Αἱ εἰς ἄλλα κράτη ὑπάρχουσαι ἠθικαὶ δυνάμεις αἰρουσαι τοιαύτας ἐπιζημίους ροπὰς καὶ ἀφήνουσαι πλήρη ἐλευθερίαν εἰς τὸν ἀρχηγὸν νὰ σκεφθῇ στρατιωτικῶς μόνον, δὲν ὀφείτουν παρ' ἡμῶν ὥστε εἶναι λίαν ἀμφίβολου τὸ ὅτι θὰ προσβλέποντο τὰ τοιοῦτου εἴδους ἐνδεχόμενα προκειμένου περὶ ὀριστικῆς ἀποφάσεως διὰ

τὴν Λάριссαν. Συνεπὸς λόγῳ τοῦ ζητήματος τῆς πρὸς κάλυψιν τοῦ στρατοῦ ἐνεργείας τῆς I Μεραρχίας περιλαμβάνουσα καὶ τὴν ἄμυναν τῆς Λαρίσσης ὑπῆρξεν εὐπρόσδεκτος.

4. Ἄλλ' ἢ ὑπερμέτρως δυσανάλογος πρὸς τὰς δυνάμεις τῆς Μεραρχίας ἀνάπτυξις αὐτῶν ἀπὸ Κοραχόπετρας μέχρι Δοβρουτζίου ἐξασθενεῖ μεγάλως τὸ μέτωπον αὐτῆς τὸ ἄλλωστε μῆσθηριζόμενον ἐπὶ ἰσχυρῶν ἐδαφικῶν κωλυμάτων. Ἡ διὰ τῆς ὑχυρόσεως ἐνίσχυσις εἶναι σχετικὴ μόνον. Ἐντεχνος διανομὴ τῶν στρατευμάτων τῆς Μεραρχίας ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως ταύτης πρὸς ἐπίτευξιν ποικίλων συνδυαζομένων τακτικῶν ἐνεργειῶν οὐδὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἀπλότητα ἐνεργείας τὴν μόνην δυνατὴν ἐν πολέμῳ.

Ἐάντως ἡ δι' ἐπιθετικῆς ἐνεργείας, τῆς μόνης πραγματικῆς τελεσφόρου ἐπίτευξις τοῦ σκοποῦ τῆς Μεραρχίας ταύτης καθίσταται ἀδύνατος ὡς τοιαύτη ἂν οὐδὲν δύνανται νὰ ἐννοηθῶσιν αἱ ἐνδεχόμεναι ἐν περιπτώσει ἀγῶνος μερικαὶ ἀντεπιθέσεις τμημάτων τινῶν, αἰτινες τυπικὴν μόνον σημασίαν δύνανται νὰ ἔχουσιν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ ἐνέργεια τῆς Μεραρχίας θὰ καταντήσῃ κατὰ βάθος παθητικῶς ἀμυντικῆ. Ἡ δὲ πιθανοτάτη διάσπασις τοῦ λίαν ἐκτεταμένου μετώπου αὐτῶν καθίσταται ἔτι μᾶλλον ἐπιζήμιος ἐνεκα τῆς μικρᾶς ἀποστάσεως τοῦ ὀπισθεν ἐν συγκεντρώσει εὐρισκομένου στρατοῦ.

5. Ἡ πηγὴ τῶν δυσχερειῶν τούτων δυναμένων νὰ καταλήξωσιν εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ στρατοῦ, εἶναι ἡ ἐκλογὴ τῆς ζώνης θάρσαλα - Δεμερλή πρὸς συγκέντρωσιν τοῦ στρατοῦ. Οὔτε τὸ μέτωπον οὔτε τὰ πλευρὰ αὐτῆς στηρίζονται ἐπὶ ἰσχυρῶν φυσικῶν κωλυμάτων, τοσοῦτο μᾶλλον ἀναγκαίων ὅσον ἡ ἀπόστασις αὐτῆς ἀπὸ τῶν συνόρων εἶναι μικρὰ. Ἡ ἔλλειψις φυσικῶν στηριγμάτων τῶν πλευρῶν αὐτῶν καθιστᾷ δυσχερεστάτην τὴν ἐνέργειαν τῆς πρὸς κάλυψιν αὐτῆς ἐμπρὸς τοποθετημένης I Μεραρχίας. Ἠράγματι οὐδὲ ἡ ἐξασφάλισις τῆς κατοχῆς τῆς Λαρίσσης κατὰ

πάσης ἐχθρικής ἐνεργείας δὲν συνδέεται ἀπαραιτήτως μὲ τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας τοῦ ἐν τῇ ζώνῃ ταύτῃ στρατοῦ, τοιαύτη δὲ ἔμμεσα τῆς Λαρίσης ὡς πολιτικὴ ἀνάγκη μόνον, διασπᾷ προφανῶς τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ἰσχύον τῆς ἐνεργείας. Δύο μόνον περιστατικὰ ἔχει ὅπερ ἑαυτῆς ἢ ἐκλογῆ τῆς ζώνης ταύτης Ἴον) δὲν ἐγκαταλείπεται ἡ Θεσσαλία καὶ Ὄρον) καλύπτεται δι' αὐτῆς ἀπ' ἐσθραίας ἢ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἑλλάδος ἄγουσα. Ἄλλὰ καὶ διὰ τὴν κάλυψιν ταύτην ἀπαιτεῖται ἐνέργεια τακτικὴ τοῦ στρατοῦ (3 Μεραρχίαι) ἐπὶ τοῦ δυσαναλόγως μεγάλου μετώπου Δομπροῦτσι - Καραδάγ (κατὰ τὴν μελέτην τῆς προμνησθείσης ἐπιτροπῆς), καὶ συνεπῶς θὰ συναρῶν κρίσιμος ἀγὼν ὅπερ δυσμενεῖς ἔρους. Καὶ ἂν ἀκόμη αἱ προτάσεις τῆς ἐπιτροπῆς δὲν γίνουσι δεκταὶ αἱ αἰτίαι αἱ προκαλοῦσαι τοὺς δυσμενεῖς τούτους ἔρους δὲν μεταβάλλονται ὡς εὐκόλως δύνανται τις νὰ πεισθῆ θέτων πρὸ ἑαυτοῦ τὸ πρόβλημα τῆς ἀντιτάξεως 3 Μεραρχιδῶν πρὸ τῆς θαρσάλου ἐναντίον ἐχθροῦ ὑπερτέρου.

6. ὅρονῳ ὅτι δὲν νὰ ἐξευρεθῆ ἕτερα ζώνη συγκεντρώσεως ἀνταποκρινομένη πρὸς τὰς περιστάσεις καταλληλότερον.

7. ὡς τοιαύτην προτείνω τὸν παρὰ τὸ Βελεστίνον μεταξὺ τοῦ ἔρους Καραδάγ καὶ τῆς λίμνης Βοιβηΐδος χώρου. Κάλυψιν δὲ τοῦ ἐκεῖ συγκεντρουμένου στρατοῦ διὰ τῆς I Μεραρχίας συναθροισμένης, πλὴν 4 τεσσάρων ταγμάτων (5ου Συν/τος Πεζικοῦ, 4ου τάγματος ἐδζωνικοῦ), ἐν Λαρίσῃ. Ὁχύρωσιν ἰσχυρὰν τῆς Λαρίσης ὡς διπλοῦ προγεφυρώματος. Συνεπῶς περιφραξίν αὐτῶν δι' ἀμυντικῶν ἔργων. Ἀπόφραξιν τῶν διὰ τῆς Ὀθρου καὶ τῶν προβοδῶν αὐτῆς διαβάσεων δι' ἔργων ἀνασχέσεως. Ὁχύρωσιν τῶν διὰ Καραδάγ καὶ Περσσυρλῆ διαβάσεων καλύπτουσαν τὸ πλευρὸν τοῦ στρατοῦ. Ὑπὸ τοιοῦτους ἔρους ὅρονῳ ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ στρατοῦ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς δύνανται νὰ εἶναι ἡ ἀκόλουθος.

8. Κατὰ τὴν περίθεον τῆς συγκεντρώσεως τοῦ στρατοῦ θὰ καλύπτῃ τοῦτον ἀπ' ἐσθραίας τὸ ὄροριον τῆς Λαρίσης καὶ ἡ ἐκ τοῦτου

ἐνεργοῦσα Ἰ Μεραρχία. Ἡ ἰσχύς τῆς ὑχυρώσεως τῆς Λαρίσεως θὰ ἐπιτρέπη τὴν πρὸς καιρὸν ἀπομάκρυνσιν ἐξ αὐτῶν τῆς Ἰ Μεραρχίας πλὴν τῶν πρὸς ἄμυναν τῶν ἔργων ἀναγκαίων τμημάτων. Ὅστω ἡ Ἰ Μεραρχία ἢ τὸ πλεῖστον αὐτῆς, ὀρμωμένη ἐκ Λαρίσεως θὰ ὀδύναται νὰ προσβάλῃ κατὰ πλευρὰν ἐχθρικᾶς φάλαγγας προσλαυνοῦσης εἴτε διὰ Κουτσοχέρου καὶ τῶν πέριξ πρὸς θάραλλον ἢ Γκερλῆ, εἴτε διὰ τῶν δυτικῶς τῆς Ὀσσης δεξιόθεν τοῦ Πηνειοῦ ὁδοῦ πρὸς Γκερλῆ. Τοιαύτη δὲ ἐνέργεια τῆς Ἰ Μεραρχίας συσσωματουμένης κατὰ τὸ πλεῖστον θὰ εἶναι βεβαίως καλὸ ἀποτελεσματικώτερας ἐνεργείας αὐτῆς ἀμυντικῶς διατεθειμένης ἐπὶ ἐκτεταμένου μετώπου.

Ἡ εὐκολία τῆς διὰ Λαρίσεως διαβάσεως αὐτῆς ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἑτέραν ἔχθην τοῦ Πηνειοῦ καὶ συνεπῶς τὸ δυνατόν αἰφνιδίας ἢ ἀπροσδοκῆτου ἐνεργείας αὐτῆς, εἴτε ἐπὶ τῆς μιᾶς ἔχθης εἴτε ἐπὶ τῆς ἑτέρας, τῇ παρέχει τὸ μέσον νὰ ἐπωφεληθῇ εὐκαιριῶν αἵτινες ὀδύναται νὰ παρουσιασθῶσιν κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν τοῦ ἐχθροῦ διάβασιν τοῦ Πηνειοῦ εἴτε πρὸς τὸν ἀνάρρουν εἴτε πρὸς τὸν κατάρρουν τῆς Λαρίσεως. Ἐννοεῖτε ὅτι εἶναι ἔσχατον καὶ ἐν μέρει ἀδύνατον νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ ἐνέργεια αὐτῆς ἀπὸ τοῦδε κατὰ τὰς πᾶσας τὰς δυνατὰς νὰ παρουσιασθῶσι περιστάσεις, ὅτε δὲ καὶ νὰ προβλεθῶσιν αὗται. Συνεπῶς ἐναπόκειται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν ἀποφασιστικότητά καὶ τόλμην τοῦ διοικητοῦ τῆς Ἰ Μεραρχίας ἢ τελεσφόρος ἐνέργεια αὐτῆς.

9. Ἄλλωστε κατὰ τὴν περίοδον ταύτην δὲν θὰ πρόκειται περὶ ἐνεργείας λίαν ἰσχυρῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων. Δυνάμεις δὲ αἵτινες θὰ ἐπεχειροῦν μετ' ἐπιτυχίας τὴν διάσπασιν τῆς ἐπὶ τοῦ μετώπου Κορακόπετρα - Λάρισα - Δοβροῦτζι παρατεταγμένης Μεραρχίας δὲν θὰ ἀπετόλμων νὰ εἰσχωρήσῃσι διὰ τῆς νοτίως τῆς Λαρίσεως ζώνης ἢ διὰ τῆς ἀνατολικῶς αὐτῆς, πρὸς Βελεσιτῖνον ἢ ἐὰν τὸ ἀπετόλμων θὰ ἐξετίθεντο εἰς πιθανοτάτην καταστροφὴν.

10. Τοιαῦται δὲ δυνάμεις σχετικῶς μετρίως ἰσχυρᾶς δὲν

173

θά ἴππο δυνατόν νά προχωρήσῃσι πρὸς Θέρσαλον ἢ πρὸς τὴν Ὀθρυον, κατὰ μείζονα λόγον. θά ἔτρεχον τὸν κίνδυνον νά προσβληθῶσι ἀποκοπτομένων τῶν συγκοινωνιῶν τῶν. Καί μέχρι Ὀθρυος εἶν ἔρθανον μικρὰ ἐχθρικὰ τμήματα θά ἐσταμάτων πρὸ τῶν ἔργων ἀνασχέσεως. Περίπτωσις ἄλλος τε πιθανότητι. Ἄλλοτε διὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην προεβλέφθη ἡ ἀνεξάρτητος ἐνέργεια τοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ καὶ τοῦ τάγματος εὐχύνων ἐνισχυομένων διὰ μιᾶς ὀρειβατικῆς Πυρ/χίας 1/2 ἴλης καὶ 1/2 λόχου μηχανικοῦ. Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο θά παρέμενε δοτικῶς τοῦ Ἐνιπέως μετὰ τὴν ἐντολὴν ἐπιτηρήσεως τῶν ἐνδεχομένων ἐχθρικῶν ἐνεργειῶν μεταξὺ Δοβρουτζίου καὶ Τρικάλων πρὸς τὴν διεύθυνσιν εἴτε τῆς παραόλου εἴτε τῆς δοτικῆς Ὀθρυος χωρὶς νά ἐμπλακῆ εἰς κρίσιμον ἀγῶνα κατὰ ὑπερτέρον δυνάμεων. Ἡ ἐκκλήρωσις ὁμοῦ τοιαύτης ἐντολῆς θά ἀπίπῃ διοικητὴν πεποικισμένον διὰ μεγάλων στρατιωτικῶν προτερημάτων ἕως ἐλέγχῃ καὶ διὰ τὸν διοικητὴν τῆς I Περιρχίας.

II. Συντελεσθεῖσις τῆς συγκεντρώσεως τοῦ στρατοῦ ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς τότε παρουσιαζομένης γενικῆς τακτικῆς καταστάσεως. Ἡ δυσμενεστέρα περίπτωσις εἶναι ἐὰν ὁ ἐχθρικός στρατὸς διὰ τοῦ συνόλου τῶν δυνάμεων του ἀναλαβῶν τὴν ἐπίθεσιν διέβῃ τὰ σύνορα καὶ προχωρεῖ δι' ἰσοχυρῶν δυνάμεων διὰ τῆς μεταξὺ Λαρίσσης καὶ Ἐνιπέως ζώνης. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὸ ζήτημα εἶναι νά κατορθώσῃ ὁ Ἑλληνικός στρατὸς νά κτυπήσῃ συγκεντρωμένος πρὸς μίαν διεύθυνσιν. Τὸ φρούριον τῆς Λαρίσσης καὶ ἡ ὀχύρωσις τῶν διαβάσεων τοῦ Καραδάγ καὶ διὰ Περσοφυλῆ, τῆ παρέχουσι τὰ μέσα νά ἐπιτεθῆ συγκεντρωμένος εἴτε διὰ Περσοφυλῆ καὶ Δουβλοτῶν εἴτε δι' αὐτῆς τῆς Λαρίσσης, ἴσως κατὰ μῆκος τῆς ἀριστερᾶς ὁχθῆς τοῦ Πηνειοῦ πρὸς τὸν ἀνάρρον.

Λι' αὐτὰι αἰτίαι αἱ ἐπιτρέπουσαι τὴν τοιαύτην διὰ συγκεντρωμένων δυνάμεων ἐνέργειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐπιβάλλουσιν ἀναγκαίως ἡμετέρον τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ ἰδίως ἡ Λάρισα ἕως εὐκόλως δύναται τις νά ἐξαγάγῃ

τις νὰ εξαγάγη μελετῶν μίαν τοιαύτην ἐνδεχομένην ἐνέργειαν τοῦ ἐχθροῦ.

Ὅτι ὅπῃ τοιαύτας περιστάσεις ἐπιτυχία τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ θὰ ἀπολήξῃ ἔχει μόνον εἰς ἀπόκρουσιν ἢ ἐπὶ πλῆν ἦτταν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ, ἀλλ' εἰς κλήρη καταστροφὴν του, εἶναι προφανές. Διότι ὁποῦρῃσις αὐτοῦ διὰ τουρνάβου Μελοῦνας εἶτε δὲ καὶ Ρεβενίου θὰ εἶναι ἀδύνατος. Προχώρησις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐχθρικών τμημάτων ἔστω καὶ ἰσχυρῶν πρὸς τὴν Ἔσθρυν προηγηθεῖσα τοῦ κρισίμου ἀγῶνος, εὐδελίαν θὰ εἶχεν ἐπιβλασῆ ἐπιρροήν, πρῶτον διότι θὰ ἀπηρεῖτο χρόνος ἀρκετὸς πρὸς ἄλωσιν τῶν ἔργων ἀνασχέσεως δεύτερον διότι ἡ ἦττα τοῦ κυρίου ἔγκου τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ ἀνὰ τὴν μέσην Θεσσαλίαν θὰ ἐπεσφράγιζε τὴν καταστροφὴν τῶν πρὸς νότον τοῦτων ἀποσκαμμάτων, καὶ ἂν ἀκόμη ταῦτα ἤθελον ἔχει μερικὰς τινὰς ἐπιτυχίας.

ΙΒ. Ἐὰν ὅμως ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἤθελεν ἠττηθῆ, καταστροφὴ αὐτοῦ εἶναι ἀπίθανος. Διότι διὰ καλῆς ὀχυρώσεως τοῦ Καραντὰγ τῆς Λαρίσης, δύναται νὰ ἔχη πάντοτε προστατευμένα τὰ πλευρὰ αὐτοῦ, αἱ δὲ διὰ Βόλου καὶ Χαλκίδος συγκοινωνίαι αὐτοῦ δὲν δύνανται νὰ ἀποκοπῶσιν, ἀπομένει ἡ ἀντίστασις τῶν ὀχυρώσεων τῆς Ἔσθρου. Προστέλλομεν ταύτας ὡς ἀπλᾶ ἔργα ἀνασχέσεως ἐννοοῦμεν δ' αὐτὰ ἰσχυρὰς κατατομῆς στηριζόμενα ἐπὶ βαρέως ποροβολικοῦ καὶ κατεχόμενα ὅπῃ τμημάτων ἀνεξαρτήτων τῶν τριῶν Ἡεραρχιῶν π.χ. ἐφέδρων ταγμάτων. Εἶναι ἐνδεχόμενον ἢ ἔμμεσα αὕτη νὰ ἐνισχυθῆ καὶ διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ προμηθεύοντος μικτοῦ ἀποσπάματος ἐκ τοῦ ἐνισχυομένου σου Συντάγματος Πεζικοῦ. Ὁ ἐχθρὸς δὲν θὰ ἐνεργήσῃ κατ' αὐτῶν βεβαίως διὰ τῆς ὅλης αὐτοῦ δυνάμεως, καθ' ὅσον ἐνέργεια τοῦ ἀνασυνταχθέντος Ἑλληνικοῦ στρατοῦ κατὰ τοῦ ἀριστεροῦ ἐχθρικοῦ πλευροῦ ἢ καὶ τῶν νότων του δὲν ἀποκλείεται ποσῶς. Ἐνεκα δὲ τοῦ ἐνδεχομένου τοιαύτης ἐνεργείας ἰσχυραὶ ἐχθρικαὶ δυνάμεις εἰς μέγιστον καὶ ἀπέναντι τῆς Λαρίσης ἐπὶ τῶν δύο ὄχθων τοῦ Πηνειοῦ, καὶ νοτίως αὐτῆς

καὶ εἰς Θάρσαλον. Ἡ ἰσχὺς τῶν δυνάμεων τούτων δὲ δεῖον νὰ ᾖ πολὺ μεγαλυτέρα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἀλλὰς τρέχουσι τὸν κίνδυνον νὰ προσβληθῶσιν ἀπροσδοκίτως πρὸς μίαν διεύθυνσιν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ συγκεντρωμένου ὡς καὶ προηγουμένως ὑπεδείξαμεν. Ἦντα δὲ αὐτῶν ὅσον δῆποτε μερικὴ καὶ ἂν ὑποτεθῆ θὰ ἔφερον εἰς κρισιμότητα τῶν ὅλων ἐχθρικὸν στρατὸν πιθανότατα δὲ καὶ νὰ ἐπεσφράγιζε τὸν δλεθρον αὐτοῦ.

13. Ἐὰν δὲ ὁ ἐχθρὸς διέσκα καὶ τὴν γρ αμμήν τῆς Ὀθρυος ἢ κατάστασις αὐτοῦ θὰ καθίστατο ἀκόμη κρισιμότερα. Ἄμυνα ὁμοία πρὸς τῆν τῆς Ὀθρυος, δηλαδὴ δι' ἔργων ἀνασχίσεως ἀσφαλιζόντων τὰς κυρίας διαβάσεις δύναται νὰ παρασκευασθῆ καὶ ἐπὶ τῆς θίτης, καὶ νὰ σταματηθῆ ἐκ νέου ὁ εἰσβαλλὼν ἐχθρὸς. Ἀλλ' ἡ μακρὰ γραμμὴ τῶν συγκοινωνιῶν τοῦ ἀπειλομένη διαρκῶς ὑπὸ ὀλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ τοῦ ὁμοίου αἱ συγκοινωνίαι δὲν εἶναι ἐκτεθειμέναι θὰ ἀπαιτήσῃ πρὸς εὐλαξιν αὐτῶν μεγάλας δυνάμεις τόσον μεγαλυτέρας ὅσον ὁ ἐχθρὸς προχωρεῖ νοτιότερα. εἶναι περιττὸν νὰ ἀναπτύξωμεν τὴν διαρκῆ κρισιμότητα τῆς θέσεως του.

14. Ἄλλως τε φρονοῦμεν ὅτι συνετὸς ἐχθρὸς δὲν θὰ ἀπεφάσιζεν ποτὲ τὴν πρὸς νότον προχώρησιν πρὶν ἢ καταστρέφῃ τελείως τὸν νοτιοανατολικῶς τῆς Ἀρσίσης Ἑλληνικὸν στρατὸν. Πρὸς τοῦτο δὲ θὰ διέθετε πάσας τὰς δυνάμεις του. Ὑπεδείξαμεν προηγουμένως τὴν πλεονεκτήματα ἢ κατοχὴ τῆς Ἀρσίσης καὶ τοῦ Καραδάγ παρέχουσιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν. Συνεπῶς ἢ τοιαύτη προσπάθεια τοῦ ἐχθροῦ θὰ ἀπῆται χρόνον πολὺν καὶ δυνάμεις. Ὁ ἐντοπισμὸς δὲ οὗτος τοῦ πολέμου ἐν τῇ βορειοανατολικῇ Θεσσαλίᾳ, μετὰ ἤνταν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἶναι τὸ καλύτερον τὸ ὁμοῖον θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῆ παρουσιαζομένης τῆς δυσμενεστέρας ταύτης τῶν περιπτώσεων.

15. Ἐξετάσαμεν ταύτην καὶ μόνον ὅπως καταδείξωμεν τὰ πλεονεκτήματα τῆς τοιαύτης συγκεντρώσεως τοῦ ἐχθροῦ. Ὅτι δύναται ἢ τὴν νὰ φανῆ εὐμενεστέρα εἶναι προφανές, ἀλλὰ, καὶ περιττὸν εἶναι νὰ ἐξετάσωμεν μίαν

173

πρὸς μίαν τὰς ἐνδεχομένας περιπτώσεις, καὶ ἀδύνατον νὰ προβλέψωμεν πάσας, ὡς ἐπίσης ἀδύνατον εἶναι καὶ εἰς τὴν ἐξετασθεῖσαν περίπτωσιν νὰ προΐδωμεν τὰ δυνατὸν νὰ παρουσιασθῶσι, κατὰ τὰς λεπτομερείας τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἐνεργείας. Διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γνωρίζωμεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἐχθρικήν ἐνέργειαν οὔτε τὰς τριβὰς ἢ δυσμενεῖς συνθήκας αἰτινες πιθανὸν νὰ παρουσιασθῶσιν παρ' αὐτῇ ἀνεξαρτήτως τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Καὶ εἰς τὸ ἐν γένει τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν στρατιωτικῶν ἀρετῶν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς καλῆς συγκροτήσεως τοῦ ἐπιτελείου του.

16. Δι' προεκτεθεῖσαι ὁχυρόσεις πάντως εἶναι ὀλιγώτεραι τῶν ἀπαιτούμενων εἰς τὴν περίπτωσιν ἐνεργείας ἐπὶ τῇ βάσει συγκεντρώσεως τοῦ στρατοῦ εἰς θάραλλον-λεμερλή.

Ἐπὶ ἐποψίαν σταθμεύσεως τῶν στρατευμάτων ἡ προτεινομένη ζώνη παρέχει ἀναμφιβόλως τὰ μέσα. Ὑποὶ ὑπάρχει ἀεθονον, διὰ δὲ τὴν I Περαρχίαν δὲν θὰ χρειασθῆ ἡ κατασκευὴ δεξαμενῶν εἰς Λοβροδτικαὶ Κορακόπετραν ὅπως εἰς τὴν ὑπὸ τῆς ἐπιτελικῆς ὑπηρεσίας τοῦ στρατοῦ δεκτὴν γενομένην λύσιν. Δι' δυσκολία τῆς κατασκευῆς τοιούτων ἔργων καὶ τὸ ἀμφίβολον τῆς λειτουργείας αὐτῶν εἶναι γενικῶς γνωστά. Ἡ προσέγγισις τοῦ βόλου ἐξασφαλίζει ἄνετον διατροφὴν τοῦ στρατοῦ συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς I Περαρχίας, ἄνευ τῆς χρήσεως τῶν ἐφοδιοπομπῶν, ἐπὶ τῆς ἄνευ τριβῶν λειτουργείας τῶν ὁποίων δὲν δυνάμεθα νὰ στηριχθῶμεν τουλάχιστον ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκστρατείας.

17. Ἡ διὰ τῆς θαλασσίας ὁδοῦ συγκέντρωσις τῆς I καὶ II Περαρχίας δὲν θὰ εἶναι ποσῶς βραδυτέρα ἐὰν καλῶς ἐκμεταλλευθῶσι τὰ θαλάσσια μεταφορᾶς. Ἄλλως τε ὡς ἔχουσιν τὰ μέσα ἐπιβιβάσεως καὶ ἀποβιβάσεως ἐν τοῖς σταθμοῖς τοῦ σιδηροδρόμου Π.Δ.Σ. καὶ τὰ τῆς ἐντελοῦς ἀνεπαρκείας τοῦ προχαίου αὐτοῦ ὄλικου ἢ μὴ χρησιμοποίησις αὐτοῦ διὰ τὴν στρατηγικὴν συγκέντρωσιν μικρῶν ζημίων θὰ φέρῃ. Πάντως ἡ σιδηροδρομικὴ αὕτη γραμμὴ θὰ χρησιμεύσῃ πρὸς μεταφορὰν τῶν 2ου καὶ 3ου Συνταγμάτων Πεζικοῦ εἰς ἄριστον, τῶν

ἐφέδρων ταγματῶν ἢ καὶ τοιοῦτων ἐθνοφρουρῶν εἰς ὄθρον, καὶ ἐν περιπτώσει εἰσβολῆς ἡμῶν εἰς τὴν ἐχθρικήν χώραν, ὡς γραμμὴ ἀνεφοδιασμοῦ.

18. Ἀπαραίτητος εἶναι διὰ τὴν προτεινομένην λύσιν ἡ κυριαρχία τῆς θαλασσίας ὁδοῦ Χαλκίδος-Βόλου. Ἄλλ' εἶναι ἀπαραίτητος αὕτη διὰ πᾶσαν λύσιν. Ἀναμφισβητήτως ἐξασφαλίζεται ἡ κυριαρχία αὕτη ἐὰν ὁ Ἑλληνικὸς στόλος εἶναι εἰς θέσιν νὰ καταβάλλῃ τὸν ἐχθρὸν. Ἐν ἀνάγκῃ ὅμως ἡ ἀχώρησις τῆν παρὰ τὸ Τρίκερι στενῶν καὶ ἀποβρόχιος ἡμῶνα αὐτῶν εἶναι πάντοτε δυνατὴ.

19. Τέλος ἐὰν ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς προλάβῃ τὸν ἐχθρὸν, καὶ συγκεντρωθεὶς ταχύτερον εὐρίσκειται εἰς θέσιν ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐπίθεσιν εἰσβάλλον εἰς τὴν ἐχθρικήν χώραν, ἡ ἀνάπτυξις τῆς δευτέρας καὶ τρίτης Μεραρχίας πρὸς τὰ ἔμπροσ εἰς τὸ ὕψος τῆς λαρίσεως εἶναι εὐχερεστάτη εὐρίσκειται δὲ οὕτω πρὸ τῶν κυρίων σημείων εἰσόδου εἰς τὴν ἐχθρικήν χώραν. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ζητήματος τούτου ὑπερβαίνει τὰ ὅρια καὶ τὸν σκοπὸν τῆς παρούσης ἐκθέσεως.

Ἰωάννης Μεταξῆς
λοχαγὸς μηχανικοῦ

ὑπεβλήθη
εἰς τὸν

διοικητὴν I μεραρχίας ὑποστράτηγον Ταρροῦδημον
ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ Μεταξῆ τὴν αὐτὴν I Ἰουλ. 1910

